

SCÉNÁŘE AV OBSAHŮ – EXPOZICE ZLATO V ČR

Místnost č. 1

- OZVUČENÍ / OŽIVENÍ ALCHYMISTICKÉ DÍLNY – audio smyčka
zvuková stopa 90 sec., zvuky, ruchy typu bublání tekutiny, syčení páry, hlasy pronášející
záhadné formulace „zaklínadla“ (bez jazykové mutace)

Místnost č. 2

- OZVUČENÍ / OŽIVENÍ PROSTORU OKOLO MODELŮ – audio smyčka
zvuková stopa 90 sec., audio kulisa chodu těžebních strojů, klapot, hukot, kovové zvuky,
apod., smícháno s kulisou hlasů obsluhy strojů, povelů, pokynů (bez jazykové mutace)
- LCD MENU – ATYPICKÝ SW NA MÍRU, ČJ / AJ
ENCYKLOPEDIE TĚŽBY ZLATA
4 úrovně zanoření, rozsah celkem do 50 obrázků a do 30 NS textů
Struktura:
HLAVNÍ MENU: 1) TĚŽBA ZLATA
 2) PC HRY
 3) FOTOGALERIE

PODMENU: ad 1) TĚŽBA ZLATA - HISTORIE TĚŽBY (texty RM Jílové)
 - SOUČASNOST U NÁS A VE SVĚTĚ
 (text RM Jílové)
 - ZAJÍMAVOSTI A PERLIČKY (viz níže)
 - PŘÍSLOVÍ A CITÁTY (viz níže)
 ad 2) PC HRY - KVÍZ (viz dále)
 - SKLÁDAČKA/PUZZLE (viz dále)
 ad 3) FOTOGALERIE - rozsah 20-30 foto (dodá RM Jílové)
- PC HRY – KVÍZ K TĚŽBĚ ZLATA
10 otázek – volba z 30 možných odpovědí (též střídání variant otázek,
tzn. dalších 10 otázek k prostřídání!)
Otázky jsou úkolem zhotovitele po konzultaci se zadavatelem.
Kvíz je časově omezený, podle výsledku na konci slovní vyhodnocení
= odpovídající doporučení (úkol zhotovitele)

- SKLÁDAČKA / PUZZLE starého těžebního zařízení / strojů

Obrázek stroje se objeví na obrazovce, po pár vteřinách se rozsype na dílky, hráč skládá do prázdného obrysu stroje.

Časově omezeno, po uplynutí času vítězný nebo zklamavý jingle

Zajímavosti a perličky k těžbě zlata

Kde jsou největší naleziště zlata?

Největší zásoby a prognózy **zlata**, odhadované na 50 kilotun kovu, má Jihoafrická republika, více než 10 tisíc tun mají USA, Kazachstán, Uzbekistán a Brazílie, množství řádově v tisících tun pak Rusko, Austrálie, Kanada a Čína.

Kde by se v České republice mohlo těžit zlato?

Významná jsou především ložiska Čelina a Mokrsko ve středních Čechách a ložisko Kašperské Hory v Pošumaví, zajímavé zásoby jsou stále i na ložisku **Zlaté** Hory v Jeseníkách. Na většině těchto lokalit proběhl intenzivní průzkum, který se však soustředil zejména na nejbohatší partie a prakticky nikde nebyl zcela dokončen

Kde se dá těžit zlato v ČR?

V Česku dochází pravidelně k rýžování **zlata** na Otavě nedaleko obce Kestřany na Písecku ve zlatonosné řece Otavě. Další místo, **kde** se pravidelně rýžuje je na zlatonosné řece Opavě, na jejích říčkách, Černé, Střední a Bílé-též zvaná Zlatá Opava. Zde se rýžuje od okolí Vrbna pod Pradědem až po obec Nové Heřminovy.

Kdo má nejvíce zlata?

Největší **zlaté** rezervy mají USA, Německo, Itálie, Francie, Rusko, Čína, Švýcarsko, Japonsko, Indie a Nizozemsko. I když v průběhu let došlo k drobným změnám na pozicích, pořadí prvních deseti zemí zůstává od roku 2009 v podstatě stejné. Až na Rusko, které si v žebříčku výrazně polepšilo.

Kolik má zlata ČR?

Česko **má** momentálně zásoby ryziho **zlata** ve výši cca 9,8 tun a to ho v žebříčku států řadí až na 70. místo, hned za Ekvádor. Největším držitelem **zlata** jsou stále Spojené státy, následovány Německem a Itálií. V současné době skladují centrální banky celého světa ve svých sejfích zhruba 33.248 tun **zlata**.

Kolik se dá vydělat rýžováním zlata?

Thurkettle nyní cestuje po světě a hledá v řekách **zlato**. Japonsko, Itálie, Kalifornie, Nový Zéland, Pyreneje, Laponsko - všechny tyto lokality už Velšan procestoval ve snaze vyrýžovat tam co nejvíce **zlata**. Když má dobrý den, může si **vydělat** až 200 liber (cca 5000 korun).

Co je těžší stříbro nebo zlato?

Při prvním setkání se **zlatem** si ale určitě všimnete, že je zlatý předmět vzhledem ke svým rozměrům neobvykle těžký. Charakteristickou vlastností **zlata** je totiž vysoká hustota, 19 x vyšší než voda, 2,5 x vyšší než železo či měď, skoro 2 x vyšší než **stříbro** či olovo.

Jak poznat zlato v kamení?

Zlato se nevyskytuje jako povlak, ale jako šupinky až valounky mezi křemennými vrstvami. U nás se vyskytovalo na Otavě u Sušice, kde se občas pár šupinek dá najít v pobřežním štěrku. Chalkopyrit je měděná ruda, má zbarvení modrozelené.

Přísloví a citáty

Perské přísloví

Nikdy nemá moře dost vody, státní pokladna dost zlata a mudrc moudrých slov

Dánské přísloví

Zlato je bezruké, ale zmocní se všeho

Jára da Cimrman

Vypouštěním tabákového dýmu do vody zlato nevzniká!

Gruzínské přísloví

Zlato nemá ruce, ale všechno dokáže

Lucius Apuleius

Zlatem se dají vylomit i ocelové brány

Friedrich von Bodenstedt

Kapka lásky je více než vodopád zlata

Kosorin

Podmínkou při hledání zlata je nevěřit všemu, co se třpytí

Marcus Tullius Cicero

Když mluví zlato, je každá řeč zbytečná

Seneca

Zlatem se otevírá každá brána

Zlato se pozná v ohni, stateční lidé v neštěstí

Syrus Publilius

Zlato se pozná v ohni, ctnost v neštěstí

Quintus Horatius Flaccus

V zlatě je základ největšího zla

Japonské přísloví

Když se zableskne zlato, i svatý sejde z cesty

Německé přísloví

Děvčata ze zlata, manželky z olova

Arabské přísloví

Kultura člověka je lepší, než jeho zlato

České přísloví

Mluvíti stříbro, mlčeti zlato

Místnost č. 4

- VELKÁ PROJEKCE/ MAPPING S OZVUČENÍM – KAREL IV.

Projekce do pozadí fotky Kaple sv. Kříže, postava Karla IV., který prochází kaplí, zastavuje se, modlí se, mizí a zase se vrací, osloví návštěvníka a pronese (viz Citáty Karla IV.): „Kdožpak budete kralovat po mně, ozdobení korunou královskou, pomněte, že i já jsem kraloval před vámi a že jsem obrácen v prach a v hlínu červů. Podobně i vy upadnete v nic, přecházejíce jako stín a jako květ polní. Co je platna urozenost aneb hojnost věcí, není-li přidáno čisté svědomí s pravou vírou.“

Stopáž 2 minuty, smyčka, spouštěná čidlem nebo programovaná v intervalech

- LCD MENU – ATYPICKÝ SW NA MÍRU ČJ / AJ

základní struktura menu 3 zanoření, text cca do 6 NS, obrázky ilustrační, mapky do 20 ks

HLAVNÍ MENU: 1) INFORMACE A ZAJÍMAVOSTI

2) ANIMACE-KORUNOVAČNÍ SVATOVÁCLAVSKÉ KORUNY

3) PC HRA

PODMENU: ad 1) - HISTORIE ZLATA SPOJENÁ S OBJEKTEM MUZEA

(viz níže nebo/ a texty dodané RM Jílové)

- KAREL IV. A TĚŽBA ZLATA (viz níže)

- ZAJÍMAVOSTI KE KARLU IV. (viz níže)

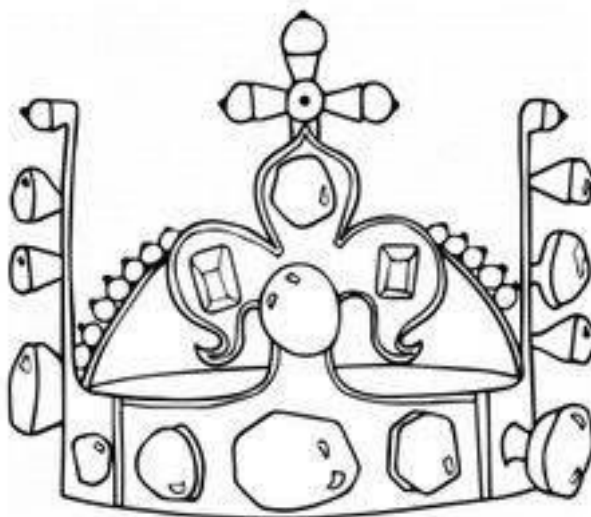
- ZLATONOSNÉ ČECHY A PRAHA ALCHYMISTŮ (viz níže)

- CITÁTY KAREL IV. (viz níže)

ad 2) - ANIMACE SVATOVÁCLAVSKÉ KORUNY umožňující návštěvníkovi korunou otáčet, vidět ji seshora (stopáž do 90 sec., ozvučení, podkres hudba)

ad 3) - HRA DOVOLUJÍCÍ SESTAVIT VLASTNÍ KORUNOVAČNÍ KORUNU z různých prvků a částí, základem bude šablona (zlatá) a k ní 30 prvků a kamenů různých barev, které umožní variace (příklad tvaru šablony níže)

Historie zlata spojená muzeem v Jílovém

Objekt muzea, tzv. Dům mince, je význačnou stavbou s bohatou historií. Pochází ze 14. století. Jak vznikl název Dům mince?

Dům v polovině 14. století patřil královskému hormistrovi. To byl přímo vyslanec krále, který měl od horníků vybírat daně v podobě zlata. A úředníkům, kteří se kolem toho vybírání zlata točili, těm se říkalo úředníci mince."

Další teorie říká, že zde byla mincovna. Dům krátce patřil Edwardu Kellymu, což byl dvorní alchymista Rudolfa II. a sem ho přilákalo zřejmě zlato. Zakoupil v Jílovém asi 12 domů a mezi nimi právě i Dům mince. Mezi zdejšími lidmi prý nebyl příliš oblíben a kolovala o něm řada pověstí. Říká se, že si tu měl najmout několik horníků a ti mu měli vybudovat sklep.

"Horníci brzy přišli na to, že nebudují sklep, ale nějakou štolu. Tak si udělali takovou boční štolku, která sousedila tady s vedlejším domem, kde probourali okénko. A služka, která chodila z toho vedlejšího domu na náměstí, tak ve vědru, které mělo dvojité dno, vynášela to zlato ven. A pan Kelly vždy, když horníci odešli, tak měl tu hlušinu probírat a hledat zlato. Byl nespokojený, protože ho tam samozřejmě bylo málo. Takže to uzavřel a propustil horníky."

Jeho duch údajně stále bloudí zdejším muzeem. Nedaleko Domu mince stojí další zajímavý dům s číslem 21. Je na něm deska věnovaná zakladateli zdejšího muzea a tím byl Leopold Čihák.

"Byl to obchodník, původní profesí tkadlec a měl tady obchůdek, takový koloniál. A historie byla jeho velikým koníčkem. Sbíral vše, co si myslel, že s historií souvisí, od textilií, porcelánu, z té doby jsou i archeologické vykopávky. A protože druhá polovina 19. století je dobou zakládání muzeí tak pan Čihák v roce 1891 se rozhodl nabídnout svoji vlastní sbírku městu. Tehdy čítala 400 předmětů a několik set listin. Město samozřejmě tu jeho nabídku přijalo a tak vlastně vzniklo jílovské muzeum."

Pan Čihák byl velký písmák a napsal i paměti o Jílovém. Jeho potomci dodnes v Jílovém žijí. Jeho nejbližší příbuzná - neteř - zemřela letos v lednu před svými 104. narozeninami.

Jílovské muzeum se dnes z velké části věnuje historii těžby zlata. Až do roku 1968 se zde totiž zlato těžilo. Odhaduje se, že zde bylo vytěženo přes 11 tun zlata.

Kdy se vlastně s těžbou začalo?

"Určitě už ve středověku, protože se našly štoly, kde prokazatelně bylo těženo středověkým způsobem. Jsou tam stopy po primitivním nářadí. Po želízku a mlátku. A jsou to ještě štoly, kde se prokazatelně neupoužíval střelný prach."

V jedné etapě tu bylo až 500 míst, kde se horníci snažili zlato dobývat. V muzeu je zajímavá sbírka důlních svítidel a navíc si každý může zkusit, jak se zlato rýžuje. Vyfasuje týžovací mísku, písek se zlatinkami a pak už záleží na jeho šikovnosti.

S jílovským zlatem je možné se setkat pravděpodobně na svatováclavské koruně, která je součástí státního pokladu. Velká zlatá žíla byla prý objevena náhodou. Údajně ji objevil bohatý pražský měšťan Rotlev.

"Ač byl dost bohatý, tak zlato se mu objevit nepodařilo a jeho ženě se ho zželelo a dala mu zlatem protkávaný šlojír. V době gotiky se tak říkalo svatebnímu závoji. Ten šlojír prodal a za ty peníze co získal, tak měl nakoupit lůj a najmout horníky, kteří měli udělat poslední pokus s těžbou. Ráno přišel do dolu a viděl, že na tom loji si pochutnávají myši, tak se rozlobil. Želízkem měl po myších hodit, ty se rozutekly, ale želízko se zaseklo do skály a objevila se veliká zlatá žíla."

Pan Rotlev zde měl velmi zbohatnout. Celá událost se měla odehrát ve 14. století, ale pověst vznikla o dvě století později. Její historické jádro bude možná v tom, že ve starých hornických knihách existuje zápis, že ve 14. století jistý pan Rotlev zde měl vytěžit v průběhu půl roku asi 500 kilogramů zlata.

Karel IV. a zlato z Jílového

Je dobře známo, že Karel IV. nechal vyrobit Svatováclavskou korunovační korunu z kvalitního jílovského zlata. Jeho těžba zanechala na mnoha místech v okolí Jílového ve Středočeském kraji stopy, díky kterým víme, jak v dobách středověku i raného novověku probíhala.

Jílovské zlato bylo zdrojem bohatství pro poslední Přemyslovce a hlavně pak pro Lucemburky. Díly jílovskému zlatu mohl Karel IV. financovat stavbu Karlštejna, Karlova mostu, chrámu sv. Víta nebo ražbu zlatých dukátů. Z jílovského zlata je i Svatováclavská koruna a v dokumentech z doby Karla IV. jsou také přesné informace o množství dolů na Jílovsku.

Okolí Jílového u Prahy tvoří dnes kopečnatá krajina, ovšem často se nejedná o kopce přirozeného přírodního původu, ale o haldy po středověkém dolování zlata. Celou oblast je dnes možné si projít po naučné stezce nazvané Jílovské zlaté doly.

Zajímavé zastavení je u původní středověké hornické osady Bohuliby. Otisk téměř sedmisetleté historie a také různé způsoby těžby zlata jsou tu vidět doslova z jednoho místa. Proti sobě tu stojí středověké pinkoviště a novodobé rýžoviště zlata.

Z doby Karla IV. pocházejí informace o počtu přibližně pěti set dolů v regionu Jílovska. Toto neuvěřitelné číslo ale vzniklo tím, že jako samostatné doly byly počítány i menší jednotlivé šachty, které vytvářejí tak zvané „pinkoviště“. Pinka je zavalená jáma, ve které probíhala důlní těžba.

Po opuštění bylo dílo zanášeno po dobu několika staletí přirozenou erozí, vytěžená hornina se přirozeně splachovala zpět, takže dnes se jedná opět o bezpečný kompaktní terén. A procházka po pinkovišti má své kouzlo. Po miniaturních kopečkách přecházíte z jednoho na druhý. Jámy jsou sice zasypané a ve většině případů bezpečné, ale v některých místech dodnes hrozí propady. Rozhodně proto nevstupujte do míst, která jsou ohrazena zátarasy s nápisy „vstup zakázán“. Tyto pozůstatky po středověké těžbě se nacházejí nalevo od silnice vedoucí z Jílového do Luk pod Medníkem.

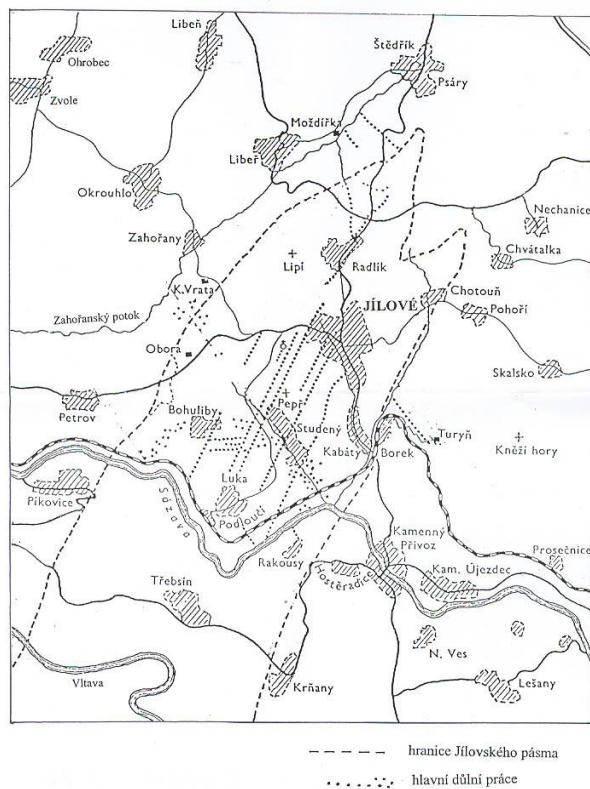
Kráter v lese připomíná novodobý „Klondajk“

Pokud se po cestě podíváte doprava, uvidíte v lese naopak jeden obrovský kráter. Právě tam se setkává středověký a novověký způsob těžby. Jde o novodobé rýžoviště zlata, které má zajímavou historii. V okolí obce Bohuliby se zlato těžilo až do roku 1968 a dodnes jsou zde z tohoto posledního období i různé hornické budovy a haldy.

O tomto novodobém rýžovišti jsou již zcela přesné písemné záznamy. V době, kdy končila zlatá éra jílovských zlatých dolů, se horníci snažili práci udržet, i když už nebyli zaměstnáváni. Věděli, že tu zlato stále je. Sdružili se proto do bratrstev a na svoje náklady tu začali společně těžit. Na jednom místě dvacet let přibližně dvacet horníků přerýžovávalo a překopávalo terén, čímž vytvořili mohutný kráter. Jeho délka je přibližně 100 metrů, šířka 60 metrů a hloubka dosahuje 15 metrů. Pokud byste se tu do rýžování zlata pustili, tak sice nezbohatnete, ale po několika měsících možná vyřýžujete množství zlata na menší prstýnek.

Mapka

JÍLOVSKÝ ZLATOHOŘNÍ REVÍR

Devět zajímavostí, které jste nevěděli nebo již zapomněli, o Karlu IV. (současné dobře využitelné jako kvízové otázky)

- Neuměl po návratu do Čech svou rodnou řeč. ...
- Oženil se celkem čtyřikrát. ...
- Měl dohromady dvanáct dětí. ...
- Byl vyhlášeným záletníkem. ...
- Přežil pokus o vraždu. ...
- Byl velmi zbožný. ...
- Byl autorem několika literárních děl. ...
- Přátelil se se známými osobnostmi.

Které významné stavby v Čechách nechal postavit Karel IV.?

Jako český král proslul především založením univerzity v Praze, která nese jeho jméno, výstavbou Nového Města pražského, stavbou kamenného (později Karlova) mostu přes řeku Vltavu v Praze, zbudováním hradu Karlštejna a mnoha dalšími počiny. Spolu s otcem započali se stavbou Svatovítského chrámu.

Víme také, že:

Karel IV. byl vzdělaný, hodně vzdělaný, a hovořil pět jazyků. Prý dokonce při různých audiencích a setkáních s různě hovořícími lidmi přecházel plynule z jednoho jazyka do druhého, podle toho, s kým zrovna mluvil. Vzdělání pro něj hrálo společně s katolickou vírou obrovskou roli. Již od mládí **miloval čtení knih**, rozjímání o samotě i diskuse se vzdělanci.

Nejspíše vlivem výchovy u francouzského dvora se z Karla IV. stal gourmet, který **miloval kvalitní jídlo**. Jeho nejoblíbenějším jídlem byly ryby a zvěřina. Maso jedl výhradně čerstvé a z ciziny si nechával dovážet vynikající vína. Ačkoli byl milovníkem masa, což se mu stalo osudným v podobě nepříjemného onemocnění dnou, na jeho stole se často objevovaly také různé kaše, obiloviny a luštěniny.

Karel IV. byl také muž dobrodružné povahy. Jeho atletická, 173 centimetrů vysoká postava byla velmi dobře trénovaná. Miloval od útlého mládí, kdy s otcem Janem Lucemburským bojoval v Itálii a později v rámci stoleté války i ve Francii, boje a bitvy, a byl

zvyklý nasazovat život a bojovat do posledních sil. V Čechách si bitvy nahrazoval **účastí na rytířských turnajích**, kam s oblibou jezdíval v přestrojení. Ze soubojů si odnesl **četná zranění**, jak ukázalo zkoumání jeho ostatků ve 20. století. Je až s podivem **kolik šrámů, zlomenin a pohmožděnin se na jeho kostře našlo** – zlomenina čelisti, lopatky, žebra, loketní kosti a krčku stehenní kosti jsou jen částečným výčtem. Vážným zraněním bylo **poranění čelisti a krční páteře, při kterém byla poraněna i mícha**. Několikaměsíční ochrnutí všech končetin tedy nezpůsobila otrava, ale zranění v rytířském souboji. Ochrnutí sice časem ustoupilo, jako trvalý následek zůstala Karlovi málo pohyblivá krční páteř způsobující špatné držení těla, předsun horní čelisti mu zase natrvalo změnil vizáž. Pád z koně mu byl nakonec osudným. Ona **zlomenina krčku stehenní kosti** ho dlouhodobě upoutala na lůžko a **zápal plic** na sebe nenechal dlouho čekat. Římský císař, český král, Otec vlasti Karel IV. **zemřel na jejích následky 29. listopadu 1378**.

Zlatonosné Čechy a Praha alchymistů

Čechy měly po staletí pověst zlatonosné země. Zlato se rýžovalo na Otavě, Volyňce, Blanici, Lomnici, Vltavě a dalších řekách. Od středověku vzkvétalo i dolování. Ve Zlatých horách, v Kašperských Horách i kolem Jílového u Prahy. Česká zlatá doba nastala v letech 1576–1611, za časů vlády Rudolfa II. habsburského, kdy se Praha stala metropolí Svaté říše římské a pražský císařský dvůr vyhledávaným místem učenců, umělců i mágů a dobrodruhů. Každý, kdo v říši i mimo ni něco znamenal a chtěl něčeho dosáhnout, musel Prahu navštívit. Ta se tak stala městem plným astronomů, astrologů i alchymistů, kteří se pokoušeli vyrobit kámen mudrců i zlato.

Nápad vyrobit zlato transmutací (přeměnou) z levnějších a méně ušlechtilých kovů přitahoval po staletí. Dílem dobrodruhy, dílem podvodníky, snažící se vlastnosti zlata napodobit. Alchymistické záznamy na nás dnes mluví jazykem poměrně nesrozumitelným. Pojem transmutace jsou v současné době označovány pouze ty přeměny prvků, které jsou uskutečněny uměle. Této přeměny není dosaženo pomocí chemických reakcí typu smíchání a zahřátí, jak si představovali alchymisté, ale fyzikálně vyvolanou přeměnou atomových jader, která vede ke změně jejich složení, a tím ke vzniku jiných prvků.

Obrázek Císařův pekař-Pekařův císař

Citáty Karel IV.

I když člověk usíná v zoufalství, probouzí se do naděje, že svět bude jiný.“ — Karel IV. O světě, O naději, O zoufalství 23

„Kdožpak budete kralovat po mně, ozdobeni korunou královskou, pomněte, že i já jsem kraloval před vámi a že jsem obrácen v prach a v hlínu červů. Podobně i vy upadnete v nic, přecházejíce jako stín a jako květ polní. Co je platna urozenost aneb hojnost věcí, není-li přidáno čisté svědomí s pravou vírou.“ — Karel IV. O víře 9

„Co platna jest urozenost nebo hojnost jmění, není-li při nich čistého svědomí, pravé víry a naděje ve svaté vzkříšení.“ — Karel IV., kniha Vita Caroli

Zdroj: <https://citaty.net/autori/karel-iv/>

Místnost č. 5

- OZVUČENÍ DIORAMATU S DŮLNÍM VOZÍKEM – audio smyčka
zvuková stopa do 90 sec., ruch těžby ve zlatém dole, skřípot kol, hluk nakládání, bušení kladívek, v pozadí volání, bez jazykové mutace
- LCD MENU – ATYPICKY SW NA MÍRU
základní struktura menu ČJ / AJ, 3 zanoření, text do 10 NS, obrázky, fotky do 20 ks
HLAVNÍ MENU: 1) INFORMACE K VYUŽITÍ ZLATA A ZLATU OBECNĚ
2) KVÍZ na závěr
PODMENU: ad 1) - MÝTY A POVĚRY O ZLATĚ (viz níže)
- VYUŽITÍ ZLATA (viz níže nebo / a text RM Jílové)
ad 2) - KVÍZ/ TEST „Co jste si zapamatovali?“
15 trochu záludných otázek týkajících se exponátů, údajů
v popiskách či textových informacích, ale také postřehů
ze zvukových doprovodů a projekce. Úkol zhotovitele.
Odpovědi budou vždy 3 možnosti, nikoliv jen ANO či NE.
Hra je v časovém limitu, počet správných odpovědí
generuje formulaci hodnocení (úkol zhotovitele)
(slovní hodnocení rozděleno, odstupňováno do 4 skupin
dle počtu správných odpovědí 1-4, 5-8, 9-12, 12-15)

Využití zlata

Zlato jako šperk

Zlato se používá zejména k výrobě šperků a to ve formě slitin se stříbrem, mědí, zinkem, palladiem či niklem. Samotné ryzí zlato je příliš měkké a šperky z něj zhotovené by se nehodily pro praktické použití. Příměsi palladia a niklu navíc zbarvují vzniklou slitinu – vzniká tak, v současné době dosti moderní, bílé zlato. Obsah zlata v klenotnických slitinách neboli ryzost se vyjadřuje v karátech.

Zlato jako ochrana před korozí

I velmi tenký zlatý film na povrchu neušlechtilého kovu jej dokáže účinně ochránit před korozí. Pozlacování kovových materiálů se obvykle provádí elektrolytickým vylučováním zlata na příslušném kovu, který je ponořen do zlaticí lázně a je na něj vloženo záporné napětí (působí jako katoda). **Kromě toho zlacení zvyšuje hodnotu pokoveného předmětu, jako příklad mohou sloužit různé sportovní a příležitostné medaile, pamětní mince, bižuterie apod.**

Na nekovové povrchy (dřevo, kámen) se zlato nanáší mechanicky, přičemž se využívá faktu, že kovové zlato lze rozválcovat nebo vyklepat do mimořádně tenkých folií o tloušťce pouze několika mikrometrů (z 1 g zlata lze vyrobit folii o ploše až 1 m²). V tomto případě má zlatá folie na povrchu pozlacovaného předmětu funkci nejen ochrannou, ale i estetickou – pozlacené sochy, části staveb.

Zlato v elektrotechnice

Vzhledem ke své vynikající elektrické vodivosti a inertnosti vůči vlivům prostředí se velmi často používá v mikroelektronice a počítačovém průmyslu. Hlavním oborem využití je zde především zajištění dlouhodobé a bezproblémové vodivosti důležitých spojů v počítači (kontakty mikroprocesoru).

Vynikající vodivost zlata

Vzhledem ke své vynikající elektrické vodivosti a inertnosti vůči vlivům prostředí je velmi často používáno v mikroelektronice a počítačovém průmyslu. Hlavním oborem využití je zde především zajištění dlouhodobé a bezproblémové vodivosti důležitých spojů v počítači (kontakty mikroprocesoru a sběrnice dat). *Pro tyto účely se příslušné kontaktní povrchy elektrolyticky pokrývají tenkou zlatou vrstvou.*

Zlato je již dlouhou dobu součástí většiny dentálních slitin, tedy materiálů sloužících v zubním lékařství jako výplně zubů napadených zubním kazem nebo pro konstrukci můstků a při jiných aplikacích. Důvodem je především zdravotní nezávadnost zlata, které je natolik chemicky inertní, že ani po mnohaletém působení poměrně agresivního prostředí v ústní dutině nepodléhá korozi. Čisté zlato je však příliš měkké a proto se aplikují jeho slitiny především s mědí, stříbrem, palladiem, zinkem, cínem, antimonem, někdy je součástí dentální slitiny také indium, iridium, rhodium nebo platina

Zlato se využívá i ve sklářském průmyslu k barvení nebo zlacení skla. Na povrch skleněného předmětu se přitom nejprve štětečkem nanáší roztok komplexních sloučenin zlata v organické matrici. Po vyžhání se organické rozpouštědlo odpaří a na povrchu skla zůstane

trvalá zlatá kresba. Přidávky malých množství zlata do hmoty skloviny se dosahuje zbarvení skla různými odstíny červené barvy.

Zlato jako investice

Po dlouhou dobu sloužilo zlato uložené ve státních bankách jako zlatý standard, garantující hodnotu státem vydávaného oběživa. Po druhé světové válce význam zlata jako devizy postupně klesal a zcela tuto funkci přestalo plnit až v roce 1971. Při obchodování se zlatem pro bankovní účely bývá zvykem označovat jeho hmotnost v trojských uncích, což je stará váhová jednotka o hmotnosti 31,103g. Ačkoliv tradiční užití zlata jako základu měny nebo oběživa už dnes neplatí, banky stále drží své zlaté rezervy, a byť se jejich velikost nepatrně snižuje, stále je v bankovních trezorech centrálních bank uschováno okolo 40 % světových zásob zlata. Zlato i nadále slouží jako dobrá investice.

Z čeho můžete získat zlato?

Není žádným tajemstvím, že elektronika, kterou denně používáme, obsahuje drahý kov. Jaká elektronika obsahuje zlato? Najdete ho v:

- počítače a notebooky (je možné získat zlato ze základních desek, kontaktů, CPU atd.),
- chytré telefony a telefony starší generace,
- videorekordéry,
- zvukové systémy a
- polovodiče.

Mýty a pověry se zlatem spojené

Zlato nosí štěstí

Možná si teď řeknete, že je to pěkný blábol, že zlato nikdy nikomu štěstí nepřineslo. Omyl.

Pojďme se podívat do historie na dávné pověry a zvyky. **Zlato** je od nepaměti symbolem bohatství, je velmi vzácné a právě malé úlomky zlata nebo později zlaté dukátky si lidé pro štěstí dávali darem. Štěstí si nelze koupit, stejně tak si málokterý člověk mohl koupit zlato. Naši předkové se domnívali, že zlato je drahocenné stejně jako štěstí a kdo měl zlato, měl snazší život, proto vznikla domněnka, že zlato přitahuje štěstí. Tak vznikaly první pověry a lidé si začali do kapes či pod polštář dávat zlaté amulety.

Kouzelnou moc zlata si připomínáme dodnes. Například na Vánoce si kupujeme jmelí, které je většinou pozlacené. Proč pozlacené? Protože jmelí prý do domácností přináší štěstí, odvalu a lásku. Pokud je pozlacené, má rodině zajistit i finanční jistotu. Když už jsme u těch Vánoc, tak nesmíme zapomenout ani na zlaté prasátko. Toto je česká vánoční pověra, která má svůj původ ve středověku. Zlato má v tomto případě symbolizovat odchod zimy a prase přináší příslib hojnosti a prosperity, proto se říká, **kdo na Štědrý den uvidí zlaté prasátko, bude mít šťastný celý rok. Dalším ukazatelem, že zlato nosí štěstí, jsou naše sny. Zdálo se vám někdy o zlatě, o zlatém dole nebo o zlatých mincích?** Pojdme nahlédnout do snáře a zjistíme, že sny o zlatě jsou velmi pozitivní - zlato ve snu viděti nebo mítí znamená štěstí a úspěch, zlaté mince viděti nebo přijímati se vykládají jako věrná láska a brzká svatba, zlato rozdávat signalizuje brzkou svatbu a zlatý důl objeviti avizuje jistou výhru.

Podle psychologie barev prý zlato a zlaté barvy přinášejí pocit zářícího štěstí. Je to barva univerzální lásky, nejvyšších hodnot a symbolizuje velkorysost a šlechetnost. Zlato dělá cokoli drahocenné a hodnotné. Zlato posiluje ducha a pomáhá při zvládnutí duševních nejistot. Psychologové radí, že je dobré obklopit se zlatem. Komu finanční situace dovolí pořídit si zlatý slitek, cihličku nebo minci, neváhejte a zlato nakupte. Budete tak mít bezpečně uloženy své úspory, což výborně působí na psychiku. **Nákup investičního zlata se zkrátka vyplatí. Komu ale současná finanční situace nákup zlata nedovoluje, nezoufejte. Stačí mít alespoň zlatý řetízek a na něm zlatý přívěsek a to buď ve tvaru čtyřlístku, podkovy, prasátka, slona, rybky, pavoučka nebo mince. Zlato je zkrátka od nepaměti talismanem pro štěstí.**

Spolehlivým způsobem, jak ověřit ryzost zlata, je zakousnutím se do něj

Faktem je, že čisté zlato je měkčí než zdravá zubní sklovina a zakousnutí v něm zanechá stopy. Ale to samé platí například i o olovu a podvodníci ho mohou snadno pozlatit tak, aby prošlo tímto „testem“. Na druhé straně, některé směsi pravého zlata bývají tvrdší a i napříč vysoké ryzosti by zkouškou zakousnutím neprošly.

Zlato se přirozeně objevuje ve více barvách – žluté, bílé, růžové

Přestože se u zlata běžně vzpomínají všechny tyto barvy, původní je jen jedna – žlutá. Patří ryzímu 24 karátovému zlatu. Jakékoliv jiné odstíny se získávají příměsemi železa, stříbra, platiny, mědi, anebo hliníku. Ty kromě barvy dodávají i pevnost a zvyšují odolnost šperků.

Alergie pokožky na zlato

Na čisté zlato (a jedním dechem dodáváme, že to platí i o stříbře) je lidská pokožka alergická jen ve velmi *malém množství výjimečných případů*. Mnohem obvyklejšími jsou alergie na jiné složky zlatých směsí, zejména na nikl, měď a mosaz.

Investičně nejvýhodnějším je 23-34 karátové zlato

Investovat je běžné i do zlata s nižším podílem ryzosti. 14-18 karátové šperky též reflektují pohyb jeho ceny a podle toho se mění i jejich hodnota.

Čirý lak na nehty ochrání pozlacení

Existují přípravky, které ochrání pozlacení před poškozením, a tím i vaši pokožku před alergickou reakcí. Pokud se k vám dostanou, zjistěte si o nich více, přečtěte recenze, anebo se poraďte s odborníkem. Lak na nehty ovšem v žádném případě nepovažujte za jejich alternativu.

Se šperky se můžeme sprchovat a plavat

Chlor, přítomný ve vodě, šperky poškozuje a ubírá jim na barvě. Kromě toho může pod nimi zůstat voda, špína a chemikálie, což je spolehlivým receptem na negativní reakci pokožky. Pokud je to možné, šperky před stykem s vodou bezpečně odložte.

ZÁVĚREM k AV obsahům

Součástí bodových scénářů jsou též inspirativní podklady / texty k jednotlivým tématům databází pro m.č. 4 a 5. Chápeme je jako využitelný podklad, který může být doplněn, měněn a korigován zadavatelem. Citáty a přísloví o zlatě mohou být použity také v tištěné podobě na plochy expozičních stěn. Stejně lze pracovat i s citáty Karla IV. v m.č. 4.

Pokud jde o Encyklopedii v místnosti č. 2 (Historie těžby zlata, Současnost u nás a ve světě), ale i další faktografické texty do databází v jednotlivých místnostech, není-li výslovně stanoveno jinak, zajišťuje je zadavatel, stejně tak fotky do fotogalerie či obrázky a mapy.

(do tištěné grafiky i AV obsahů)